Communes At Large Letter

Flip

INTERNATIONAL COMMUNES DESK

שולחן הקומונות הבינלאומי

מס. 5

חורף 2012/13

ברוכים הבאים לקול 5 - חורף 2011 - 2012 .
במשך החודשים האחרונים לקטנו מאמרים וגם הזמנו כתבות מהארץ ומרחבי העולם.
בגליון זה של קול אנחנו מציגים כתבות על גני ילדים בקהילות, קיבוץ באתיופיה, הקהילייה האקולוגית בישראל, סקירת סרט, ביקורת ספר ועוד! כאן תמצאו שלל של תוכן אשר תרווה את צימאונכם לתכנים הקשורים לקהילה.
בארצנו בעלת ההיסטוריה העשירה של חיי שיתוף, רבות הן הודעות הפטירה ומודעות האבל עקב המעבר של עוד קיבוץ ועוד קיבוץ לשורות הקיבוצים המתחדשים. אלה, יחד אם ההרחבות בהם ,נדמות יותר ויותר לישובים קהילתיים ופרברי ערים. אך נראה כי ההספדים לחיי שיתוף הם בטרם עת. המטה השיתופי של התנועה הקיבוצית יחד עם מעגל הקבוצות של קיבוצים עירוניים ובתוספת קבוצות עצמאיות וקומונות וקבוצות של תנועות הבוגרים מהווים מעל 100 מסגרות של חיי שיתוף. כל זאת מבלי להזכיר קבוצות שמדי פעם מופיעות על מסך הראדר של שולחן הקומונות ואינן קשורות לרשת מאורגנת .
ניתן לומר כי לחיי שיתוף בישראל יש עדנה וכנראה הדבר נכון גם בעולם החופשי כולו. כתב עת זה משתדל ליידע ולתת השראה באמצעות פרסום מהמתרחש היום בתחום של חיי שיתוף.
אנחנו מזמינים את תגובותיכם לקול, הגשת כתבות, רעיונות והצעות. שילחו לנו דואר אלקטרוני לכתובת מטה - ניקח את כל דברי קוראינו לתשומת לבנו.
תהנו מקול ותעבירו אותו לשותפים שלכם.
זכרו - אם תירצו את ההגליון הבא אנא עדכנו אותנו לגבי כתובת הקשר שלכם.

ליאור שפירא-לקח, קיבוץ עירוני משעול
(leorshapiro@gmail.com)
אנטון מרקס, קיבוץ עירוני משעול
(antonmarks@gmail.com)
עורכי קול, שולחן הקומונות הבינלאומי
www.communa.org.il

תוכן העניינים

3
ועידה של האגודה הבינלאומית לחקר קהילות (ICSA)

4
ביקורת סרט: אני, את והשאר

6
אספקלריה

9
ביקור חברות קומונה מגרמניה

10
למי קראת קהילה אקולוגית?!, אסף צ'רטקוף

12
האם גני הילדים ואנחנו ערוכים לחוק חינוך חינם?, אבנר ישראלי

14
בנצרת עילית המחאה עוד חיה ובועטת, סיגל וייס

15
אזהרה מדגם חנתון, דרור ישראל

16
קיבוץ באתיופיה

18
קהילה, פרקי לימוד משולחן הקומונות הבנלאומי

21
קיבוץ סמר, לוטם פרן פרח

23
בין דבש לעוקץ, יואל דורקס

הזמנה לכנס בין לאומי

שבילים ודרכים של חיי קהילות ברות קיימא – עבר, הווה ועתיד - ועידה של האגודה הבינלאומית לחקר קהילות (ICSA) בכפר האקולוגי פידנהורן, 26-28 ליוני 2013.

הכנס הבינלאומי ה11 של ICSA מציע הזדמנות נדירה, בסביבה של קהילה מאוד ייחודית, לחלוק מחקרים אקדמיים וניסיון חיים בקהילות ייעוד מרחבי העולם. כ-250 מלומדים ופעילים חברתיים מכל קצוות תבל הולכים להתכנס יחד. הכנס והאירועים הנלווים לו יתמקדו וישימו דגש על הקשר בין קהילה וקיימות.

פינדהורן, אשר תארח את הכנס בקיץ הקרוב

הכנס מספק מקום לחוקרים הרוצים להציג ולשמוע מחקרים אקדמיים בתחום, ולאנשים החיים בקהילה וחפצים להיות עם שותפים בעלי צורות חשיבה דומות אך שונות כדי לחלוק רעיונות, חוויות והשראה. התוכנית תציע מושבים מקבילים של הצגת מחקרים עכשוויים, סדנאות בהשתתפות הקהל וגם פעילויות חגיגיות כמו שירה בציבור, ריקודים, סיפור סיפורים והופעות. בזמן הכתיבה, נובמבר 2012, רשימת המציגים כבר עומדת על יותר מ-80 מומחים בתחומם שמגיעים מיותר מ-22 מדינות שונות.

ישנן שתי אפשרויות להשתתפות בכנס:
האפשרות הראשונה היא שבוע מלא הכולל מגורים והשתתפות פעילה כדי למצות ולחוש את התרבות והפרקטיקה של קרן פינדהורן. זאת על ידי שהות של שלושה ימים נוספים שהם חלק מתוכנית של 'שבוע חוויה בפינדהורן'. 'שבוע חוויה' זו התוכנית המומלצת למבקרים בפעם הראשונה, אשר רבים מגלים חוויה זו כמעוררת, פותחת לבבות וגם, בחלק מהמקרים, כהתנסות משנה חיים.
האפשרות השנייה היא השתתפות בשלושת ימי הכנס בלבד ואינה כוללת מגורים במקום.

לפרטים נוספים על האפשרויות השונות והרשמה, בבקשה היכנסו לאתר הכנס
www.findhorn.org/icsa
מקווים לראותכם שם. בכנס עומדת להשתתף משלחת ישראלית של המורכבת מכמה מחוקרי הקהילות ומשגרירים של חיי קהילה בפועל.

ארגון ICSA הוקם ב1985 כפועל יוצא מכנס בין לאומי שנערך בישראל ביד טבנקין, המרכז למחקר ולתיעוד של התנועה הקיבוצית, בשיתוף אקדמאיים, חברי קיבוץ וקומונות. מטרת הארגון היא ליצור תשתית משותפת לחילופי מידע ברחבי העולם לגבי חיי קהילה, קומונות, קהילות ייעודיות, קיבוצים ונושאים רלוונטיים אחרים. הכנסים האחרונים של ICSA, אשר מתקיימים כל 3 שנים, לרוב בקהילה מסויימת (או בקרבת מקום אליה), עודדו רישות ושיתוף של חוויות קהילתיות באמצעות סדנאות, מפגשים יצירתיים, לצד המצגות האקדמאיות המסורתיות יותר.

ביקורת סרט

מה קורה כאשר בסרט הוליוודי שובר קופות מככבת ג'ניפר אניסטון המגיעה לקומונה היפית בסגנון שנות ה60?
כמה נכונים תיאורי הקומונה בסרט?
פאקסוס אלטה מקהילת טווין אוקס מפנה מבט ביקורתי על הסרט "אני, את והשאר" Wanderlust 2012

אמש הלכתי לצפות בסרט "אני, את והשאר", ומאוד נהניתי ממנו. בעיקר מפני שהסרט היה די מצחיק, אבל בצורה חלקית גם בגלל שזו פרודיה מצוינת על התרבות שלי. מישהו עשה כמה מחקרים על קומונות אמריקאיות משנות ה-60 המאוחרות ושנות ה-70 המוקדמות, או שהוא פשוט חי בכזאת.

אחת מהפרודיות היתה על דלתות. בחדר השינה בו ג'ניפר אניסטון ופול ראד מתאכסנים מסתבר שאין כלל דלת. המנהיג הכריזמטי מסביר שדלתות מפרידות בין אנשים ושהם רוצים ליצור תרבות יותר מחוברת ומחברת. אנחנו מעולם לא עשינו זאת בחדרים פרטיים של חברי הקומונה, אבל בהחלט היו בתי שימוש שלא היו גנוזים ומוסתרים כאשר אני הגעתי לקהילה. לרוב הם כוסו בווילונות, אבל ללא שום צל ספק היתה תקופה בה רווחה האמונה והרעיון של לגרום לאנשים להרגיש בנוח ולא לחוש בושה מגופם העירום.

הסרט מסתיים כאשר ראד סוגר את דלת דירתו "הקטנה אך יקרה" בניו-יורק, המסמלת את יצירת החלל והפרטיות לה הוא זקוק.

זה היה מוגזם לצפות מהסרט שגיבוריו יחליטו להישאר בקומונה. העובדה שאחד מהם הגיע למצב שבו הוא מאוד אוהב את המקום ורצה להישאר. זה גם קצת מספק עבורי אישית כיוון שאני אחראית על גיוס שותפים חדשים לקהילה. למעשה, בדיוק היה אצלנו זוג שסיים ללמוד באוניברסיטת דארטמות' ובא לחיות עמנו בטווין אוקס לזמן מה. וכאשר הוא היה מוכן לעזוב ולהמשיך ללימודי משפטים, היא החליטה שהיא רוצה להישאר וליהנות מ"החיים הטובים".

זה ממלא אותי השראה לעבור על כמה נקודות מפתח בפרודיה שאני רוצה להגדיר מחדש ולהסביר.

שיתוף; בסצנה משעשעת אחת חבר קומונה מבקש מאנשי העיר לשאול את הרכב כי "כאן אנו חולקים את הכל" ואז הוא מגיע למצב לא מובן ואבסורדי, בו הרכב נמצא תקוע באמצע האגם. כתבתי רבות על צורות השיתוף השונות ועל האופן שבו תנועת הקהילות צריכה לייצא רעיונות אלו למיינסטרים, לזרם המרכזי בחברה. אך כמו שניתן לצפות מסרט הוליוודי, הם מגישים את רעיון השיתוף בצורה הפוכה ולא נכונה. אלה בדיוק הבעיות והכישלונות שאנו מנסים למנוע בעזרת מערכות השיתוף שעיצבנו.

מעגל האמת; אחת מהסצנות היותר מעניינות היא כאשר אנשי העיר מוזמנים למעגל האמת, שם דוחקים בהם ונראה כאילו מציקים להם, עד שלבסוף שניהם אומרים דברים בעלי משמעות שהם נמנעו מלומר. זה מדמה את קבוצות השיקוף שלנו (וקבוצות תמיכה והעצמה אישית מהמיינסטרים, לקומונות אין מונופול על טכניקות אלה). כמו שקורה במקומות אחרים בסרט, בזמן שצוחקים על תרבות הקומונה, גם מצביעים על הדרך בה פונים לתקן ולרפא את החוליים של תרבות המיינסטרים. ברגע בו דמותה של אניסטון מגלה את תחושותיה העמוקות בצורה די דרמטית, המנהיג הכריזמטי של הקומונה אומר "לינדה, אני חושב שהרגע פגשת את לינדה". זה בדיוק מה שאנו עושים ביום טוב.

אהבה חופשית; אף סרט על קומונות לא יהיה שלם ללא הנושא של מערכות יחסים פתוחות ומין מזדמן ופרוע. למעשה נגעו בנושא זה בצורה טובה יותר מאשר מהמטעמים שציפיתי שיעשו בו. אניסטון התחננה לבן זוגה שילך ויקיים יחסי מין עם מישהו אחרת לאחר שהיא קיימה יחסים עם המנהיג הכריזמטי של הקומונה, כדי שהם יהיו מאוזנים ושווים. ההסכם המרושל שהם עשו לגבי גיחות מחוץ למונוגמיה שלהם בהחלט מזכיר זוגות חדשים בתחום שמאוד נלהבים ומנסים להבין נושא מורכב זה. בעוד תתי קהילות עם מיניות מאוד מתירנית מספקות חומר גלם גדול לסצנות קומיות, לדעתי השיחות האמתיות בנוגע למערכות יחסים פתוחות (לפחות בקומונה שלי) הן עמוקות יותר, מורכבות יותר ומלאות בהרבה יותר מחשבה מאחוריהן.

סמים; עוד סטריאוטיפ קלאסי של קומונות הוא שרוב החברים מוטרפים או מבולבלים עקב שימוש בסמים. הסצנה בה ג'ורג' שואל את לינדה "האם את מסטולה?" באמת מהווה רגע קומי במהלך הסרט, אבל זה מתעלם מכך שגבוה ברשימת הנפגעים של תנועת הקומונות היו הקהילות בהן ישבו יחד כל היום והתמסטלו. מתברר שניהול החשבונות במקומות הללו לא מסתדר טוב כאשר כולם בסוטול כל הזמן, והמקומות הללו מתפוררים כמגדל לבנים רעוע.

שתיית מיץ הפטל; המושג **Drinking the Kool Aid** מוכר בארה"ב וקנדה בעקבות רצח (או התאבדות תלוי מי שואלים) המוני בכת בג'ונסטאון, שהתרחש ב-1978, בו שתו מיץ שהכיל ציאניד. כיום משתמשים במושג זה כמטאפורה לאמונה עיוורת. כאשר גיבורי הסרט מבינים שהקומונה היא צורת חיים שלא מתאימה להם, ראד אומר לאניסטון שהוא "שתה את מיץ הפטל ואז הכין עוד". לפי ויקיפדיה הכוונה בביטוי "שתיית המיץ הממותק" היא לקניית אידיאולוגיה של מישהו אחר ללא עוררין, ללא בחינה וניתוח ביקורתיים. כאן אני מרגישה הכי נסערת. הצגת החיים בקומונה המתוארת בסרט היא ברובה ברת קיימא, ללא פשע, הוגנת ברובה, צבעונית ושמחה (כמו בקומונה שלי). החיים האורבניים שהגיבורים נסוגים אליהם נמצאים במסלול התנגשות עם שינויי האקלים, שימוש שיא בנפט, מלאים בכאבי הפשע, שורטים ופוצעים ברבדים שונים וצבועים באפור דהוי. אם שואלים אותי מי שתה את הסם ההיפנוטי שמשנה את התודעה, תשובתי היא ברורה ביותר.

אספקלריה

לקט קטעים מובחרים מפרסומים שיתופיים ואחרים בארץ ובחו"ל

אסף ותרגם: יואל דורקם- קיבוץ פלמ#ח-צובה

האמת, קיים אצלי דחף חזק לעסוק באירועים המתחוללים בימים אלה על פני כדור הארץ המסכן שלנו; כאשר השאלה, שכפי הנראה אינה מטרידה או לפחות אינה מוצבת על ידי רוב תושבי ארצנו היפה בסדר עדיפות גבוה, מונחת בפנינו כאבן שאין לה הופכין, ואיש אינו מתריע על המפלצת, הממתינה בסבלנות (תכונה שנמצאת בחסר גבוה אצלנו!) לשעת כושר, על מנת לפרוץ ממאורתה ולהעיף אותנו יחד עם כל "המפעל הציוני" שהעלה עובש וחלודה לכל הרוחות והשדים, בפיסות קטנות, שאפילו אנשי הרב המהולל, אספני האברים, רוכבי הקטנועים יתקשו לאסוף ולזהות.

אך מה לעשות כשאימת העורך האכזר, המכריז בנימה נמרצת, שאינה מותירה שמץ של ספק, על הקצאת שני עמודים לכל היותר – ואי אפשר להתעלם מהעובדה שהנושא הנ"ל טופל כבר מכל הזוויות האפשריות. על כן העדפתי לטפל בשניים-שלושה היבטים אחרים, מחיי הקהילות השיתופיות, אחת באמריקה והשנייה קצת יותר קרובה אלינו.

מדובר בקהילה השיתופית הקתולית בגרמניה, ידידינו האמיצים והמופלגים, מושאי חלומותינו (אולי בתוספת טיפ-טיפה של קנאה) שניכרים אצלם לאחרונה סימנים של תהליכי שינוי, בין השאר עקב פרישת המנהיגה הכריזמטית, הגברת ולברכר, אשר עד לפני כשנתיים היתה בעלת סמכות מוחלטת בקהילה ושעל פיה יישק דבר ואחד מבניה חלש על כלכלת הקהילה; בת אחת עסוקה בחינוך ובמנהל ובן שלישי תפקד כשגריר בלתי רשמי ברומא, ליד הכס הקדוש.

על פני השטח התקבל הרושם של תפקוד חלק ותקין. משלחת של חברי קיבוצים שונים, רובם בעלי ניסיון במילוי תפקידים שונים, הלכו שבי אחר קסמי התנועה הזו: החוסן הכלכלי שלה, המבנים המטופחים והאמון ההדדי המפרגן בין החברים. בעיני חברי אותם הקיבוצים השוקלים הפרטות ושינויים בשיטה השיתופית, זה נראה כאחד הפתרונות האפשריים.

הייתי מציע לקיים, סמוך לדיונים על שינויים בכל קיבוץ, סקר על הנעשה ברחבי הקומונות בעולם – ההולכות ומתרבות, במיוחד בגרמניה, צרפת, פורטוגל, ספרד – וכמובן בארה"ב. בגיליון 2 של "קול" סופר על קומונת "גנאס", הממוקמת ב"שפיץ" התחתון של ניו-יורק דווקא! ויש אין סוף דגמים של שיתוף שאפשר ללמוד מהם מה לעשות,

GANAS
COMMUNITY
STATEN ISLAND, NEW YORK CITY

אספקלריה

וחשוב יותר – מה לא לעשות!.... חברי המשלחת שהוזמנו בזמנו ע"י ה- KIG הופתעו מגילוי הלב ומהפתיחות שבאו לידי ביטוי בפתיחת כל הדלתות הן בחלק המשקי והן בבתים המשותפים. אמנם עלו כמה ספקות בקשר לניהול הדמוקרטי ותהליך קבלת ההחלטות, אך נקודה זו נראתה זניחה לעומת ההישגים המרשימים בתחום יחסי האנוש שבאו לידי ביטוי בביקורת ההדדית ברוח טובה. וגם בפרסומים השונים, שכללו הירחון "גמיינדה הוייטה" (קהילה היום) וחוברות הסברה בשפות שונות בהם הודגש הפן הנוצרי-קתולי שמוצאו מהיהדות, מרכיב בסיסי בתוך הקהילה.

לא אכנס כאן לסיבות המשבר שפקד את הקהילה לפני 10 שנים ואיים להביא לפשיטת רגל ולהתפוררות הקהילה. אחת הסיבות בוודאי קשורה לעודף עומס של משימות בתחום הכלכלי והניהולי שהביא לביקורת חריפה על תפקוד נושאי תפקידים אחדים ושגרם בסופו של דבר לעזיבות וגם ל"העזבות" של כמה חברים מרכזיים, כולל אחד הבנים של המנהיגה. למרבה הצער, חל המשבר בעת ובעונה אחת עם המשבר בגרמניה ובאירופה כולה, עובדה שהגבירה את הקשיים בתוך הקהילה פנימה.

בגיליון הבא של "קול" אנסה לעמוד על תהליכים שמתקיימים בקהילה – בעזרת ציטוטים מהבטאון הרבעוני החדש "קוארטרלי" המופיע מטעם הקהילה ויש בו מידע רב אודות תהליכי השינוי המתרחשים אצלם. מעניין עוד יותר הוא העלון השבועי "גנאס", שמחליף שם מדי שבוע, בהתאם לנסיבות. כמה דוגמאות מהאוסף שהצטבר אצלי: TATA, BETWEEN LET'S PLAY, FULL CIRCLE, REACH UP, WORLDS, ...מסקרן? גם אותי, אז.....

לסיום, בשורה לקוראי "קול": בימים אלה הופיע ספר בשם "בין עוקץ לדבש", תוצר אי אילו לילות חיבוטים, ספק אוטוביוגרפיה של החתום מטה, ספק רומן, המתאר את דרכיו של ילד יהודי מתבולל אל הארץ ואל הקיבוץ וחלק מקורותיו עד הלום. בשלב זה בהוצאה פרטית, אך אם הציבור יגלה עניין, נשקול מהדורה נוספת ודי לחכימא ברמיזא!

יואל דורקם.

אנחנו שמחים על כך שיואל דורקם- חבר וותיק בשולחן הקהילות הבין לאומי- הוציא לאור את האוטוביוגרפיה המרגשת שלו #בין דבש לעוקץ# שניתן להזמינה מהאתר

http://tinyurl.com/cyf2m6j

יואל היקר,

זהו. הספר האוטוביוגרפי שלך "בין דבש לעוקץ" שעליו עבדת שבע שנים מונח על שולחני. קראתי אותו עוד פעם ואתה בהחלט יכול להתגאות. אנחנו מכירים הרבה שנים ובמהלך השנים שמעתי מפיך זיכרונות ממה שעברת ואיך עברת וגם איך שרדת. הייתי שותפה זוטרה במהלך כתיבת הספר. ספר שמבחינתך היה חייב לצאת לאור, לספר ולשמר את אותה תקופה נוראה,

מלחמת העולם השנייה והשואה. לפעמים אני שואלת את עצמי, מנין היו לאותם שורדים כוחות הנפש לעמוד בייסורים, בתלאות, בנדודים והיכולת לשרוד. מנין שאבתם את התקווה שתצאו מהתופת בשלום?

הפתיחה שלך עשתה לי משהו: "אני כותב שורות אלו בערוב ימי, בתקווה שאצליח לסיים את המשימה שלקחתי על עצמי מרצון, כל עוד אני צלול ועירני די הצורך וזיכרוני מתפקד פחות או יותר..." כן, יואל מי שיקרא את ספרך יעיד שזיכרונך בסדר גמור.

השילוב והערבוב של זיכרונות אביך, שבין השאר היה גם עיתונאי שכתב אותם בזמן אמת, של אמך ושלך נותנים לקורא תמונה מקיפה על מה שהיה וקרה על החיים בגרמניה, המולדת שלכם, על המשפחה הענפה והמכובדת. אביך מספר על עלייתו של היטלר לשלטון ואיך החיים התהפכו. הסימנים מלכתחילה היו גרועים ואז החלה תקופת הנדודים. אתה בן יחיד בן ארבע ועומד בפני מסע מפרך. הבריחה מגרמניה לצרפת, השהייה בצרפת, בתחילה בפריז ובכל פעם שהגיעו שמועות רעות התגלגלתם מדירה לדירה, מעיר לכפר ומהכפר לעיר. כל פעם צריך להתחיל מחדש. בעיר מרסיי אתה מספר לנו שכדי למצוא חן-בעיני הילדים הצרפתים, חבריך לכיתה, אתה גונב כסף מאביך כדי לקנות להם ממתקים. צדקת! ממתקים הם מקור לאהבה, להתייחסות. זה שאביך גילה שארנקו מתרוקן וקיבלת עונש זה לא נורא לעומת הרצון שלך להתחבר, להיות שייך.

גם הצרפתים אז לא אהבו פליטים והגרמנים שכבר כבשו את צרפת והידיעות שהגיעו על המשלוחים למחנות אילצו אתכם לברוח כמה שיותר מהר והיעד היה ספרד, בעזרת מבריחים תאבי כסף שבוגדים בדרך.

השהייה בספרד ובמיוחד האירוע העצוב שבו הופרדת מהוריך בגיל 12, והוכנסת לבית יתומים בעיר ג'רונה מעבירה צמרמורת בכל הגוף.
תיאור החוויה המינית הראשונה שלך שעברת עם סברינה הנערה שכבר ידעה וטעמה מהו עונג והיא זאת ש"התנפלה" עליך ואתה לא עצרת אותה, להיפך התמסרת וגילית עולם חדש, תיאור נפלא. וכך אתה מספר לנו: "אותו ערב חזרתי אל משכננו כאשר חיוך מטופש מרוח על פני. דימיתי שתפסתי את אלוהים בזקן, ומעתה פתוחים בפני לרווחה שערי גן העדן..."

סופו של העוקץ הוא מפליא - אביך, אמך ואתה שרדתם את הבלתי-אפשרי ועליתם לארץ ישראל ואתה בן 15 וקיבוץ יגור מאמץ אותך. לוקח זמן להיקלט, ללמוד שפה חדשה, מנהגים ומה לא? אבל אתה עושה זאת בקלות. שם אתה מגלה את ארץ ישראל. מלחמת השחרור פורצת ואתה שם - חייל, מפקד. מאז שהצטרפת לקיבוץ פלמ"ח-צובה ועד היום הקדשת את עצמך לקיבוץ ולפעילות התנדבותית ברחבי הארץ בקליטת עולים חדשים ונתת את כל כולך ואיתך יחד רעייתך הנפלאה שרה, שהולכת איתך יד-ביד ובלעדיה אתה חצי בן-אדם. על פועלך זכית להוקרה והכרה ופרסים, והיום בערוב ימיך, כמו שפתחת את ספרך, אתה יכול להסתכל בעיני ילדיך ונכדיך היישר לתוך עיניהם ולומר: "כן, היה שווה".

תודה רותי

בהמשך הגיליון, בעמוד 23, תוכלו למצוא קטע מתוך הספר 'בין דבש לעוקץ-הבזקים בצדי הדרכים'.

ביקור חברות קומונה מגרמניה

לאורך השנים היינו ברי מזל ואירחנו אינספור חברי קומונת מרחבי העולם. חברי קהילות שהגיעו לבקר בקיבוצים ובארץ הגיעו אלינו לשולחן הקומונות הבינלאומי כדי להיפגש, לשוחח ולחלוק חוויות ותובנות מחיי השיתוף. הביקור האחרון שלנו היה מגרמניה, קֶרְסְטִין מקהילת קומוראג' (Kommurage Community) ופטרישיה מקהילת ניידרקאופנגן (Niederkaufungen Commune). פטרישיה וקרסטין יצאו למסע של חודש בין קהילות ייעודיות בארץ. הם ביקרו בקיבוץ לוטן, קיבוץ רביד, קיבוץ משעול, קיבוץ הרדוף, קיבוץ צובה ובקיבוץ עירוני בחולון.

רשת "הקומוג'ה" (שקומראג' וניידרקאופנגן חברים בה), הינה ארגון גג שמכיל בתוכו כ-30 קומונות המפוזרות ברחבי גרמניה, המסתכם במעל 500 חברים וחברות. הערכים המשותפים ברשת הם בעיקר פוליטיים – חיים בשיתוף כדי לעודד ולטפח סולידריות, קהילות המהללות ומשבחות את החירות, השחרור, ורעיונות אקולוגיים שבאים כדי להציע אלטרנטיבה ראויה לבעיות והקשיים שישנם באופי הקפיטליסטי של החברה מסביב.

קרסטין ופטרישיה מציגות את קהילותיהן בפני חברי שולחן הקומונות הבינלאומי

כל שנתיים הרשת עורכת פסטיבל, שמשתתפים בו כ-300 איש, כדי לעזור לאלה הרוצים להקים קומונות חדשות או השואפים להצטרף לקומונות קיימות. בנוסף לזאת, כל שנה מתארגן "סיור מידע", בו הם נוסעים מעיר לעיר, פוגשים אנשים צעירים ומפיצים את הבשורה.

קרסטין, פטרישיה וחברי השולחן

קהילת ניידרקאופנגן הוקמה בשנת 1986; פטרישיה חיה בה ב-14 שנה האחרונות. היא ממוקמת ליד העיר קאסל, במרכז המדינה. כיום, 60 מבוגרים ו-20 ילדים חיים בקהילה בה הגיל הממוצע הוא סביב 45 שנה.

קרסטין מגיעה מקהילה צעירה הנקראת קומוראג' הקיימת רק 3 שנים. קהילה זו מונה רק 8 מבוגרים ו-2 ילדים. קומוראג' יצרה שותפות עם עוד 6 קומונות שמתגוררות בסביבה הקרובה שלה – כל קומונה מכילה בין 5-12 חברים כל אחת. למרות שאין שיתוף כלכלי בין הקהילות, יש שיתוף כלכלי בתוך כל קהילה. מתקיים מפגש כל חודש של כל הקהילות והן לוקחות על עצמן משימות משותפות, מעבר לזה הן מעבירות ביניהן את תוצריהן.

אחד מחברי השולחן, מיכאל לבני, ביקר את אחת החברות בגרמניה בעקבות השיחה עמן, את רשמיו תוכלו לקרוא ב'קול' הבא.

למי קראת קהילה אקולוגית!?

מאת אסף צ'רטקוף

בעברי הייתי חבר בקבוצה שיתופית, חקרתי קבוצות שיתופיות במשך כמה שנים, ואף לקחתי חלק למשך זמן קצר בשולחן הקומונות הבינלאומי (בקיצור, קראתי לזה "קומונולוגיה"). המחקר שלי היה בעיקרו מאוד אישי, עם קשר ישיר לחיי, ויחד עם זאת הוא סקר כמות אדירה של דוגמאות לצורות חיים שונות ומשונות, שכולן נגעו במושגים קהילה, קהילה שיתופית, קומונה ו/או קואופרטיב.

במחקר רחב היריעה שערכתי, השאלה המרכזית שניסיתי לענות עליה הייתה "מה היא קומונה / קבוצה שיתופית / קהילה?" – ומה בעצם ניתן לומר על כל מי שקורא לעצמו חבר בקבוצה שיתופית, קומונה, קואופרטיב?

זה בהחלט לא היה קל. היה לי ברור שלא כל מי שמשתמש בשמות העצם הללו ,טומן בחובו את האיכות הזו. ניסיתי גם להבין מה היא בדיוק אותה האיכות, או מה הוא המכנה המשותף המהותי לכל אותן קבוצות. האם "קומונה" ב"תפוז אנשים"היא קומונה? האם ישוב קהילתי עונה למכנה המשותף, כי הרי יש לו את המילה "קהילתי" בשם? האם לקיבוץ המופרט עדיין יש את הזכות לשמור על שמו, ולהכלל בהגדרה הזו שניסיתי לרקום? האם חברי הקבוצה צריכים לחיות יחדיו באותו מרחב פיזי, או שאין זה מן ההכרח? והאם הם חייבים לשתף שיתוף חומרי ברמה כלשהי כדי להכנס תחת המכנה המשותף הזה? בער בי הצורך להבין מהו בדיוק אותו ניצוץ,אותה מהות שעושה חבורת אנשים להיות קהילה או קואופרטיב.

לצורך המחקר נסעתי ופגשתי מגוון רחב של קהילות, קבוצות, קיבוצים וקואופרטיבים – מקבוצות ספונטניות, דרך גרעיני בוגרים של תנועות נוער, קיבוצים עירוניים, קהילות דתיות ורוחניות, קומונות פוליטיות ואנרכסטיות. קראתי המון – על הקומונות הדתיות באירופה ובארצות הברית במאתיים שנה האחרונות, על תחילת דרכם של הקיבוצים והביקורת על הקיבוצים של היום, מכל צידי המתרס. לבסוף, וזה לא היה פשוט, החלטתי על ההגדרה לאותו מכנה משותף ,אותו ניצוץ בעיניים :

"שני אנשים או יותר ששואלים את עצמם יחד מה הם חיים ראויים"

קצת בנאלי, ובכל זאת – לקח לי זמן להגיע לתמצית הזאת. בוויקיפדיה העברית קוראים לזה קהילה רצונית. ההגדרה התלבשה יפה על כל הצורות והגוונים שבהם פגשתי במחקרי, כולל על הקבוצה שבה חייתי אני. ואז הקבוצה שלי התמוססה. זה לא שזה לא קרה בעבר (שקבוצה מתמוססת), וזה לא שלא ידעתי שזה אפשרי. אבל כשזה קורה לקבוצה שבה אתה חי, זה שונה. זה לא הפתיע, כי זה קרה בתהליך, בגלים, אבל כשזה ממש נגמר, נשארה תחושה מוזרה. פתאום עמדתי מול הפרידה אותה אני עצמי יצרתי – (I've created a monster!) פתאום מאדם שחבר בקבוצה, הקבוצה שלי הצטמצמה לשניים (בתוך זוג שנהייה הקהילה הקרובה היחידה שלי). נראה לי שאותו תהליך עבר על רבים שהיו שותפים בקבוצות ששורשיהן היו בקבוצות הבוגרות של תנועות הנוער הכחולות (הנוע"ל, השמו"ץ, ועוד). כוונתי לדיכוטומיה – "או שאתה בקבוצה, או שאתה לא". הפסקה מתודית.

קהילה אקולוגית- מה?

לטעמי, ההגדרה של קהילה אקולוגית יכולה לעשות שימוש בשתי אבני יסוד : הראשונה תהייה ההגדרה שלי לקהילה רצונית. השנייה תהיה שלוש האתיקות של הפרמקלצ'ר. שלדעתי משמשות מדד מצויין ל"אקולוגיות" (כמה שאני לא אוהב את השימוש השחוק במילה הזאת, בכל זאת הייתי חייב להשתמש בה כאן) : דאגה לאדם, דאגה לאדמה ושימוש הוגן במשאבים. על שלוש האתיקות אפשר לכתוב ספרים, אבל נראה לי שהן ברורות דיין כדי שאוכל להגדיר שקהילה אקולוגית (לדעתי, כמובן) היא:

"שני אנשים או יותר ששואלים את עצמם יחד מה הם חיים ראויים, לאור שלוש האתיקות (של הפרמקלצ'ר)"

ועכשיו אפשר לחזור לסיפור.

הקיבוץ מת- יחי הקיבוץ

אני כבר לא זוכר באלו נסיבות פגשתי את את צָצָה (אליהו רגב), אך אני זוכר בבירור שספרו "הקיבוץ מת, יחי הקיבוץ" שינה את האופן שבו חשבתי על עצמי כחבר קבוצה (כשעוד הייתי חבר בקבוצה). כאן תוכלו למצוא מאמר של צצה, קצת פחות פילוסופי, יותר היסטוריוגרפי, שעדיין עושה שימוש באותו סט של רעיונות. צצה, בכתיבה מדויקת ועם סל רפרנס מלא כל טוב, הגה את מודל הקבוצה השיזורית (או הקיבוץ השיזורי). בואו ניגע במושג הזה, רק לרגע, וזה ממש לא במקום לקרוא את הספר. אולי הדרך הכי טובה להסביר את החידוש שבמודל השיזורי בחצי דקה, או לפחות לטעום ממנו, היא באמצעות השרטוט הבא. בצד שמאל ניתן לראות שרטוט הממחיש את הקיבוץ/קבוצה/קהילה, עם גבולות ברורים והגדרה חריפה. שרטוט הקבוצה השיזורית (בצד ימין) לעומת זאת, ממחיש קהילה כמו שהיא בפועל, אם רק נותנים לה

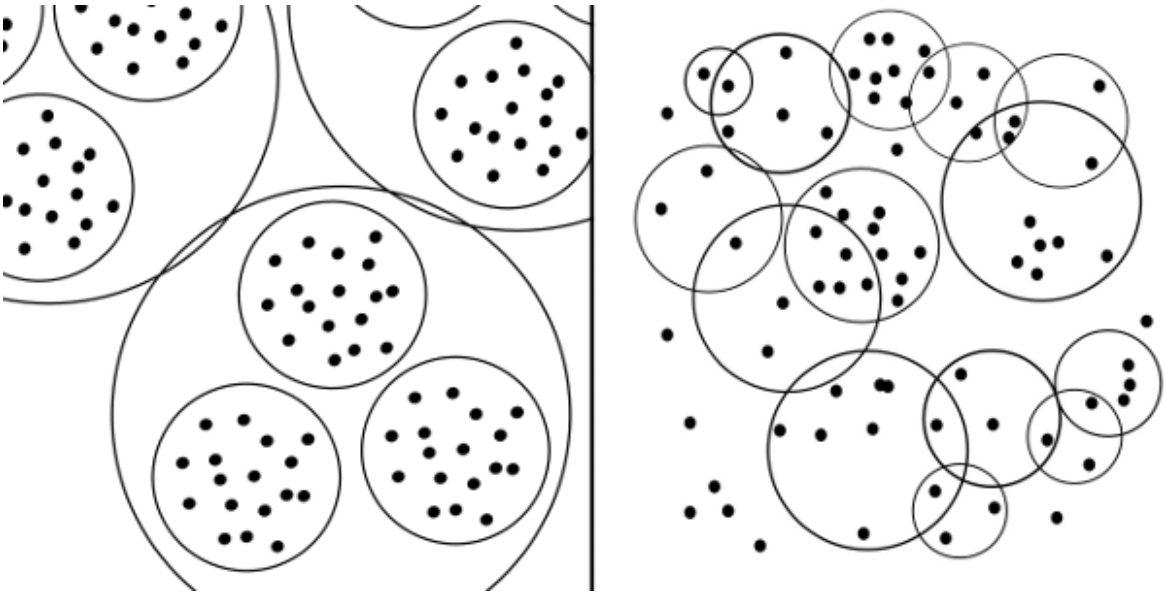

להיות. בני אדם הם יצורים דינמיים. הם מתקרבים ומתרחקים ויוצרים קשרים, קשרים שלא רואים את הגבולות וההגדרות. לימים הבנתי שהקהילה השיזורית (כמו שצצה ראה אותה, ואחריו גם אני) מבטאת בפשטות שלושה מהעקרונות החשובים של הפרמקלצ'ר – "לשלב ולא לבודד", "לגוון ולהעריך את המגוון", ו"להשתמש בקצוות ולהעריך את השוליים" (אלו בהכרח אך לא רק אלו). לא רק שאיננו מוגבלים למעגל אחד ויחיד איתו אנו מזדהים ובו אנו מוכלים, אלא שיש לעודד את השיזוריות, את מורכבות יחסי הגומלין, כיוון שכושר ההתאוששות (Resilience) שלנו תלוי בכך. זאת ועוד, הגמישות של הקהילה השיזורית מקנה לה את כוחה – הקבוצה שלי יכולה להתפרק, אך הקהילה השיזורית רק ממשיכה להתעצב, "משתמשת בשינוי ומגיבה ביצירתיות" (העקרון ה-12).

ההפרדה החדה שאנו עושים בין אדם שהינו חבר קבוצה לאדם שאינו חבר קבוצה היא לא רק גסה מדי, אלא פשוט איננה נכונה. המודל השיזורי יוצא נגד ההגדרה החד ערכית של חבר בקהילה, ושם את האדם במרכז, עם מעגלי השיתוף שהוא חבר בהם בעוצמה הולכת ונחלשת מסביב, כאדוות בשלולית. אין כאן שחור ולבן במובן של "או שאתה חבר או שאתה לא". יש הרבה יותר גוונים של אפור.

להסתכל לחזון בעיניים

לדעתי, אחד הדברים שגרמו לקבוצה שלי להתמוסס הוא שנתנו לחזון להרים אותנו לגובה, עד שנכוונו מהשמש והתחלנו ליפול, מסונוורים. במקום להסתכל על החזון ולראות את המציאות למולו, שכחנו את המציאות הקהילתית היומיומית שלנו, עד שכשהבנו שהחזון מנופץ, גם המציאות כבר אבדה בדרך, ונשארנו מופרדים אחד מהשני.

היום אני חבר בקהילת הפרמקלצ'ר הישראלית שבוודאות מתאימה להכנס להגדרות לעיל, גם להגדרה הראשונה וגם להגדרה שאחרי הניסוח מחדש עבור קהילה אקולוגית. יחד עם זאת, הקהילה לא חיה יחד (לפחות לא כולה, ולהערכתי אפילו לא אחוז ממנה), אינה משתפת משאבים חומריים, אדמה, או אפילו חזון מגובש כחלק משמעותי מן המרכיבים הקהילתיים שלה.

אולי כולנו דפוקים. אנחנו, אנשי הפרמקלצ'ר היחפים, התנועה היורשת המאמצת-מאומצת של התנועה (הקיבוצית) הזקנה שהיום מנסה להבין מחדש את מקומה בעולם (איך פעם-פעם היה לה חזון חזק שהחזיק אותה נוקשה אל מול כל העולם) – אנחנו, כולנו דפוקים. דפוקים מכיוון שאותו החזון של אחותנו הזקנה, חזון מלכד ושורף, חזון מתוכו הותך אדם חדש, צרב לנו בראש את המודל הרומנטי של קהילה, של הקבוצה יפת הבלורית והתואר והצייתנית – הגדרה ברורה, שיוויונית, אחידה, נוקשה, שבריריות.

מה עולה לכם בראש כשאתם חולמים על הקהילה האקולוגית? ברגעים שאני חולם על הקהילה האקולוגית שלי, אני שבוי ומוקסם, אך כשאני מתעורר אני מוצא את עצמי מפספס כיצד לחיות אותה ביום-יום, כאן ועכשיו. האוטופיה הזאת, האוטופיה ה"אקולוגית", מגבילה אותי. היא מצמצמת אותי אך ורק למה שאני יכול להצמיד למושג הזה בראשי. כל דבר אחר הוא פשוט לא קהילה אקולוגית. והנה – שוב חזרנו לדיכוטומיה הזאת. זאת אותה הדיכוטומיה שגורמת לכולנו לפספס הזדמנויות לפרצי קהילתיות כנים ואמיתיים שעולים מהשטח, ובמקום משאירה אותנו ב-"Hold" עוד קצת קדימה, לא לעצור כאן, כי מעבר לפינה מחכה עמק המומינים הקסום". זה ללכת על הכל או כלום – או חוות פרמקלצ'ר מדהימה שבה אנחנו חיים מחוץ לרשת, חיים אך ורק מהאדמה שלנו, ומנותקים מבבילון – או כלום. אנחנו לא מתפשרים. כשאין אפשרות שנייה, אנחנו מאבדים את הקשר עם המציאות.

אז מה כן?

הקהילה האקולוגית המציאותית היא פשוט סך כל ההתקשרויות ה"אקולוגיות "שלנו. במקום למצוא מקום כדי להקים בו קהילה, צריך למצוא את הקהילה במקום בו אנחנו נמצאים. זה רק על קצה המזלג. איך עושים זאת? אני גם מחפש את הדרך, ואשתף אתכם בממצאי תוך כדי הליכה, כמו בסוג של יומן מסע. בהצלחה לכולנו.

*נכתב בהשראת כנס הקהילות האקולוגיות שהתקיים ביום שבת ה-28.1 בחוות "יש מאין", נהלל. אפשר למצוא עוד מידע על מה שהיה שם בקבוצת "קהילות אקולוגיות"בפייסבוק

פורסם במקור באתר http://www.bayadaim.org.il

האם גני הילדים ואנחנו ערוכים לחוק חינוך חינם?

"הילדים בישראל לא נולדים בגיל שלוש, אסור להפקיר את התפתחותם ועתידם", אמרה מומחית לגיל הרך. בתקווה שתקציבים יופנו למקומות הנכונים ויתחילו באיחור של כמה עשורים ליישם את ההחלטה על חוק חינוך חינם.

<u>תמוז מציעים הקמת רשת מעונות קהילתיים המוכרים ע#י התמ#ת 0 אבנר ישראלי</u>

קיבוץ תמוז הוקם בבית-שמש בשנת 1987. כבר ביומו הראשון הגיעו לקיבוץ משפחות עם ילדים קטנים. אי לכך היה ברור לחברי הקיבוץ שיש צורך במסגרת לחינוך ילדים לפני גיל 3.

כידוע בישראל ישנו חוק חינוך חובה חינם מגיל 5, עם זאת בערים מסוימות ובשכונות מסוימות התקיימו מזה שנים רבות גני ילדים של העיריה חינם כבר מגיל 3.

אנו גרנו בשכונת שיקום בעיר בית-שמש ולכן מגיל 3 ילדנו זכו לחינוך חינם בגני הילדים העירוניים.

הפתרון החינוכי הקיים ברוב הערים לילדים מתחת לגיל 3 הוא מטפלת פרטית, משפחתון, מעון פרטי או מעון מוכר תמ"ת (משרד התעשייה המסחר והתעסוקה).

אני אנסה להסביר את ההבדלים בין המסגרות השונות.

מטפלת פרטית: לרוב זו מסגרת בבית של האישה (לרוב אין לה הכשרה כמטפלת) אך לעיתים בבית ההורים, במסגרת יהיו ילד אחד ומקסימום 4 ילדים, ימי הפעילות של המסגרת, המחיר והשעות נקבעים בין המטפלת להורים.

משפחתון: מסגרת זו מופעלת על ידי מטפלת עם מקסימום 5 ילדים בבית המטפלת. המסגרת מוכרת על ידי התמ"ת ולכן המטפלת חייבת להיות עם הכשרה מקצועית, ימי הפעילות שעות העבודה והמחיר נקבעים על ידי התמ"ת. במסגרת זו יכולים לקבל הורים בעלי הכנסה בינונית או נמוכה סבסוד של מעל אלף ₪ לחודש.

מעון פרטי: זו מסגרת המכילה כ-20 ילדים בכיתה. המעון מתנהל ללא פיקוח אמיתי. במעון עובדות מספר מטפלות שחלקן יהיו עם הכשרה מקצועית וחלקן לא. ימי הפעילות השעות והמחיר נקבעים על ידי מנהלת המעון. לעיתים קרובות מסגרות אלו מתיישרות לסטנדרטים של מעונות מוכרי תמ"ת.

מעון מוכר תמ#ת; מסגרת זו מכילה כ- 20 ילדים בכיתה, המסגרת מפוקחת באופן קפדני על ידי התמ"ת, שעות הפעילות ימי הפעילות וגודל הכיתות הפיזי ומספר הילדים נקבע על ידי התמ"ת. כמו כן במסגרת זו יכולים לקבל הורים בעלי הכנסה בינונית או נמוכה סבסוד של מעל אלף ₪ לחודש (ראה טבלה מצורפת).

אנו בתמוז כמו רוב הקבוצות בארץ התחלנו את דרכנו בפתיחת מעון פרטי. ככל שעבר הזמן והבנו את המציאות סביבנו, ראינו שישנה אפשרות שבה כולם מנצחים. אפשרות זו היא המעון המוכר. במעון זה אנו תושבי תמוז יכולים לקבל סבסוד מהתמ"ת על הילדים במעון ובנוסף אפשרות זו מאפשרת הכנסת אוכלוסיות חלשות המוכרות על ידי משרד הרווחה. פתיחת המעון לאוכלוסיה זו היא דבר חשוב ביותר. לרוב, משפחות הרווחה מתקשות כלכלית וכן נפשית ומשפחתית להחזיק את הילדים בבית ללא מסגרת חינוכית. מעון היום בתמוז הציע להם מסגרת איכותית וטובה במחיר המסובסד באחוזים גבוהים על ידי משרד הרווחה.

בתקופה האחרונה הבנו שהניסיון והידע שצברנו בהקמת מעון מוכר תמ"ת הינו נכס שיכול לסייע לקבוצות האחרות בערים השונות. באמצעות התארגנות של קבוצות הנקראת "רקמה" פנינו לקבוצות השונות מתוך מטרה להאיר את עיניהן לאפשרות הזו ולסייע להן בקבלת הכרה למסגרות הפרטיות הקימות אצלם.

ליצירת קשר ניתן לפנות לאבנר ישראלי avner@tamuz.org.il

בנצרת עילית המחאה עוד חיה ובועטת

"חבל שהמחאה נגמרה ולא יצא מזה כלום" אמר לי דוד שלי כשהתפרקדנו על הספות אחרי ארוחת ראש השנה כבדה במיוחד.
זה גרם לי להיזכר באספת עם שעשינו בנצרת עילית בחודש יוני, לקראת פעילות הקיץ המוגברת. באספה העברתי מצגת על הישגי המאבק עד כה. בלימת מתווה הורדת מס חברות שראש הממשלה קידם במרץ, קידום חינוך ציבורי מגיל שלוש, הקמת ארגונים חברתיים רבים, התעוררות של תודעה חברתית, ועוד ועוד. כמובן שלאחר מכן חזרנו לדבר על כל מה שיש עוד להשיג, רשימה ארוכה הרבה יותר...
לא יצא מזה כלום? אני מסתכלת על חברי למטה הפעילים של נצרת עילית, ויודעת שיצא מזה הרבה ועוד יצא מזה הרבה.
אנחנו קבוצה של כ 10 אנשים, הנפגשת פעם בשבוע מאז ספטמבר 2011, כאשר פירקנו את מאהל המחאה שלנו בעיר וחשבנו כיצד

צעדת המחאה החברתית בנצרת עילית

להמשיך הלאה. מטה הפעילים מארגן אחת לכמה שבועות אספת עם, בה אנחנו מזמינים את תושבי העיר לדון איתנו על נושאים הקשורים למחאה וללמוד איתנו מה אפשר לעשות. אספות העם שארגנו עסקו למשל בדו"ח טרכטנברג, דיור ציבורי, עובדי קבלן, חינוך, קואופרטיבים, ועוד.
אחת לכמה חודשים אנחנו מארגנים אירוע גדול וקהילתי יותר, בדרך כלל צמוד לאחד מחגי ישראל. בפסח, למשל, ארגנו שוק קח

אספת עם בנצרת עילית

תן, כאלטרנטיבה לתרבות הצריכה הקיימת. חשוב לנו, כקבוצה, להמשיך להחדיר לתודעה של תושבי נצרת עילית את חשיבות שינוי השיטה הכלכלית החברתית בישראל. חשוב לנו לגרום לאנשים להצביע בבחירות על פי שיקולים חברתיים כלכליים ולא רק מדיניים. חשוב לנו ליידע כמה שיותר אנשים בהשלכות של השיטה החברתית הכלכלית הקיימת. חשוב לנו לייצר סביב הפעילות שלנו קהילה חמה וערה בנצרת עילית. אנחנו מתמידים בעשייה הזו כבר שנה, למרות כל הקשיים, ויש קשיים. התהליך הזה מבגר אותנו ומעצים אותנו כל שבוע מחדש.
במטה חברים גם חברי הקיבוץ העירוני בנצרת עילית וגם תושבים אחרים מהעיר. התהליך שאנחנו עוברים ביחד הפך אותנו לקבוצה מאד קרובה וחמימה. גם זה הישג של המחאה. בקיצור – הישגים רבים הושגו ואנחנו עובדים כבר על הבאים! בנצרת עילית (ולא רק בה) המחאה עדיין רוחשת ותוססת.
אפשר להמשיך להתעדכן בפייסבוק שלנו: ב' זה אוהל נצרת עילית.

סיגל וייס, הקיבוץ העירוני משעול, קבוצות הבחירה של המחנות העולים

אזהרה מדגם חנתון

לכל שותפינו לדרך ארוכה,
ביום חמישי אחה"צ, 11.10.12, התקבלה פסיקת בית המשפט העליון בעניין חנתון. לצערנו הרב נדחו טענותינו, והוחלט על פינויינו מהבתים תוך 60 יום.

ההחלטה קשה לנו מאוד ואנו מאמינים שהיא אינה צודקת. אם זאת, במדינת ישראל החלטות בית המשפט העליון הן סופיות ואנו מקבלים עלינו את הדין. זוהי משמעותה של דמוקרטיה.

השופטים, בהחלטתם, התעלמו מעצם כך שהגענו לקיבוץ על מנת לשקמו בשליחות התנועה הקיבוצית, מכך שחברי הקיבוץ דאז פעלו בכל דרך למניעת קבלתם של חברים חדשים לקיבוץ, ולבסוף, התעלמו מפעולותיו של מפרק הקיבוץ שהשתמש בתואר "קיבוץ" ככסות למכירת קרקעות ונכסי האגודה.

מעבר לכאב האישי והקבוצתי, פסק הדין שנכתב על ידי השופט יצחק עמית הינו בעל משמעויות הרות גורל בדברי ימיה של ההתיישבות החקלאית והשיתופית. השופטים קבעו כי "חוק ההתיישבות" המסדיר את התשתית החוקית להתיישבות במדינת ישראל – הגדרת התנועות המיישבות, שיטת הקצאת הקרקע, הכרה במעמד "שליחי התנועה" ועוד – הוא "כמעט בגדר "אות מתה" בספר החוקים". זוהי מכה קשה מאוד עבור תפישת ההתיישבות העובדת שבין היתר הביאה להקמתה של מדינת ישראל ולתחייתו של העם היהודי בארץ.
את המאבק שנפתח בחנתון והשלכותיו הרחבות על ההתיישבות החקלאית בישראל כולה, אנחנו מתכוונים להמשיך בכל הכלים העומדים לרשותנו.
מזה חמש עשרה שנים אנחנו נמצאים בחנתון, הגענו במטרה לשקם קיבוץ שנכשל אך מצאנו עצמנו במאבק רחב יותר, להגן על עצם ההתיישבות עצמה.

אנו עומדים מאחורי אזהרותינו כי אם יתפשט "דגם חנתון" לשוד וגזל קרקעות הקיבוצים ונכסיהם, בקרב התנועה הקיבוצית, הוא יביא להתמוטטותה וחיסולה הסופי של תנועה מפוארת זו. אנו תקווה כי הקיבוצים יחסנו עצמם בפני דגם זה ויציבו את "קו הגבול" הנדרש בין "חנתון" ובין "הקיבוץ".

לעומת זאת באתיופיה השיתוף חוגג

הכותבת היא בת גן-שמואל.

עוד בתחילת הטיול, קיבלתי המלצה מחברי הטוב משכבר הימים דניאל, שאם נגיע לאתיופיה, שלא נפספס את הכפר AURAMBA. דניאל, תודה גדולה, על חוויה גדולה! AURAMBA זה כפר מיוחד,

מטבח ביתי עם פטנט מקומי

שהגה והזה אותו איש מיוחד בשם ZOOMRA. הכפר מבוסס על קהילה, שמי שרוצה להצטרף אליה ומאמין בעקרונותיה, שותף במקורות ההכנסה, ומתחלק ברווחים. כל אחד עובד במקום עבודתו, והכפר דואג לחבריו. אתם צודקים. מן קיבוץ כזה. יש גם אנשים שמאמינים בתפישת העולם של הכפר, אך לא רוצים להיות חלק מהשיתוף הכלכלי. אז הם חלק מהקהילה, אך לא שותפים בכלכלה ויש להם הכנסה אישית. מעבר לזה אין דת לאנשי הכפר (מאוד נדיר באתיופיה), "אלוהים הוא אחד, והוא נמצא בתוך כל אחד מאיתנו, ואנחנו האנשים, מהווים את המשכן שלו", חוץ מזה האנשים ב- AURAMBA, מאמינים בשוויון זכויות לגברים ונשים. פצצה! גברים מבשלים, רוחצים כלים, ונשים עושות עבודות שנחשבות גבריות. צריך להיות פה כדי להבין את הבלתי אפשרי או בעצם את הנס שמקום כזה בכלל נולד וקיים בארץ כמו אתיופיה. החושות,

הסבירה לנו Timbualal , ניבנו זהות לכל משפחות הכפר. בכל חושה ישנה פינת מטבח בחדר המרכזי, עם תנור עצים לבישול שהמציא ופיתח חוזה המקום ZOOMRA. התנור משמש להכנת אינג'רה (הפיתה המקומית שהאתיופים מכורים לה), וכן לכל פעילות הבישול והמטבח. שימו לב לפרטים בתנור המיוחד והיפהפה הזה. מימין המקום להכנת האינג'רה, משמאל מקום לתבשיל בסיר, וממש בעיקול של הארובה ליציאה מהקיר, פתח קטן שאפשר להעמיד עליו קומקום מים קטן, להשאיר פתוח לחימום החדר, או לסגור אותו עם מכסה. הארובה בקיר מתוכננת כך שהאוויר נשאב החוצה, והחדר ממש נקי מעשן. היינו בהרבה חושות בכל הארצות שביקרנו בהן. בכולן העשן הוא שוכן קבע בחושה, ובדרך כלל אנחנו יוצאים מהחושות עם עיניים דומעות. אני מצרפת תמונה איפה התמונה?) מחושה שביקרנו בה בכפר בהרי סמיין, שבה אפשר לראות את האש והבישול בתוך החושה, עם כל העשן המתלווה לזה. מה שאתם לא רואים זה את הילד הקטן עם העיניים החולות, מהעשן והליכלוך שהאמא שלו ביקשה ממני משחה לעיניים שלו.

לכל תחום בחיי הכפר, יש ועדה שדנה במה שנדרש, ומחליטה. פעם בשנה יש אסיפה של כל חברי הקהילה, ובה בוחרים

בית הזקנים המשותף, מקום של אהבה, כבוד ודאגה

את צוותי הועדות, ומחליטים החלטות יותר עקרוניות. החנינו את המשאיות במרכז הכפר מתחת לשני עצי שיקמה ענקיים, ומייד ניגשה אלינו Timbualal, בחורה בת 24 שמדברת אנגלית, פתוחה

ולבבית ביותר, שהעבודה שלה בכפר זה RECEPTION. היא הזמינה אותנו לסיור בכפר, ואחריו אם אנחנו רוצים נוכל להיפגש לשיחה עם ZOOMRA המייסד של הכפר. התחלנו להסתובב בכפר. קשה להסביר עד כמה זה היה מפתיע מה שראינו. התחלנו מגן הילדים שהוא פתוח עבור הילדים לשעה בבוקר ושעה בצהריים, שהן בעצם שעתיים שהקטנטנים האלה לומדים בהן. המשכנו אל הספריה, שהממה אותנו בספרי הלימוד שהיו בה, ואז הגענו לבית של הזקנים של הכפר. אני לא יודעת איזה רושם משאירה עליכם תמונת בית הזקנים. אותי המקום הזה מאוד ריגש. מה שאתם רואים זה צלע אחת של הבית (הצלע ממול היא אותו הדבר), שבה יש לכל זקן מן כוך כזה אישי, עם פתח למרכז הבית. Timbualal הסבירה לנו שלחלק מהזקנים יש בכפר ילדים, והם יכולים לגור כפי שמקובל, עם הילדים שלהם בחושות, אך הם מעדיפים להיות ביחד עם כל הזקנים בבית הזקנים. אחת מנשות הכפר, דואגת לבשל אוכל לזקנים, ואחרת לנקיון, ילדים קטנים באים לבקר ובקיצור אנשי הכפר דואגים לזקניהם, ונותנים להם יחס של אהבה וכבוד. המשכנו אל מפעל האריגה שמהווה את ההכנסה העיקרית של הכפר. נשים מבוגרות טוות חוטים, או מעבירות

מפעל האריגה, ההכנסה העיקרית

חוטים לסירה של האריגה וגברים ונשים עובדים על מכונות האריגה במהירות ובשימוש מורכב בידיים וברגליים בקורדינציה מטורפת. מאוד מרשים. קנינו כיסוי מיטה שנארג בכפר, וכעבור כמה ימים כשהסתובבנו בשוק של GONDAR, יכולנו לזהות את הבדים שנארגו ב-AURAMBA. כששאלנו על עלות החנייה ללילה בכפר, הסבירו לנו שב-AURAMBA לא מבדילים בין תיירים אתיופיים, לתיירים מארצות אחרות והמחיר הוא שווה לכולם. 6 ביר ללילה (17 ביר = 1 דולר). בכל המקומות

העברת הצמר לסירת האריגה

לוקחים מאיתנו בין 50 ל-150 ביר לחניית לילה. אז למדנו משהו. עד עכשיו לא ידענו מהו "מחיר למקומיים"... בפגישה עם ZOMRA המייסד של הכפר, הבנו יותר טוב את הפילוסופיה ותפישת העולם שעל פיה הוא הקים את הכפר. הוא סיפר לנו על תלאותיו בהקמת הכפר, ולנו לא נותר אלא להוריד את הכובע בפני האיש הפשוט והצנוע הזה, שהצליח לממש את מחשבותיו עוד מהיותו ילד. לא, הוא לא יצא אף פעם מאתיופיה, ולא היה אף פעם בקיבוץ הוא שמע על קיבוץ מתיירים מזדמנים. לי המקום הזה קצת הזכיר את קיבוץ הרדוף שבגליל. צריך להסתובב פה בארץ המיוחדת הזו כדי להבין עד כמה זה בלתי אפשרי המקום הזה. בנוסף, הכפר נקי באופן שלא רואים במקומות אחרים. אני שואלת את עצמי מה מביא את האנשים האלה לחוש בצורך הזה לשמור על סביבתם נקייה בניגוד לכל מה שאנחנו רואים ביבשת הזאת? האם זה קשור לאינטליגנציה? לאלמנטים סוציאלים מפותחים? איזה תודעה צריכה להתפתח אצל האנשים כדי שיתעורר הרצון לשמור על סביבת חייהם הפיזית נקייה?

הלימוד המשותף
בשולחן הקומונות ממשיך

3 קטעים מהמקורות שהתעסקנו בהם לאחרונה – על הקהילה
מביא: מיכאל לבני

הפעם אנחנו מביאים הגות בנושא קהילה. בחרנו בקטעים משלושה הוגים.
רנה דובו- (Rene Dubos) 1901- 1982 נולד בצרפת אך פעל בארה"ב כמיקרוביולוג, הומניסט ואיש מדעי הסביבה.
הוא המציא את הסיסמה: "חשבו על העולמי – פעלו במקומי". (Think Globally – Act Locally).
מרטין בובר, 1878 – 1965, הוגה ופילוסוף יהודי-גרמני עלה ארצה ב-1938. בובר היה ציוני מנעוריו אך יעד הגותו הפילוסופית וחברתית היה הציבור הרחב. הקטע של הגותו המובא כאן נכתב בחוברת "מילים אל הזמן" על רקע אירועי מלחמת העולם הראשונה.

רנה דובו (1901-1982)

אוריאל טל- 1926-1982, נולד בווינה, עלה ארצה כנער והיה פרופסור להיסטוריה יהודית של העת החדשה באוניברסיטת תל-אביב.

מתוך ספרו של רנה דובו- #האלוה בתוכנו#
Rene Dubos, **"A God Within",** Scribner's, New York 1972. Excerpts pp. 281-290
...ייתכן כי בכוחנו לתקן עיוותי התיעוש, אך ניסוח ערכים חדשים לחיים מודרניים קשה בהרבה...
...האדם משוכנע כי ביכולתו לעצב את גורלו בזכות הידע והרצון שבו... אך למעשה חזונות העתיד נראים רק אם הם עולים בקנה אחד עם המגבלות אשר הונחו על ידי העבר ההתפתחותי. אין זאת אומרת כי העתיד הרצוי הוא אשר יחזירנו לעבר הטרום טכנולוגי. אולם בכל עת שנעשה ניסיון לשנות תנאי החיים, כן קיים צורך להתחשב בחוקיות הבלתי משתנה אשר מושלת בטבע האדם והטבע החיצון.
כדי לגלות חוקי יסוד אלה עלינו לשחזר חוויות המציאות שממנה האדם הקדמון יצר מושגים אשר נשארים יסודיים גם לחיינו העכשוויים. עלינו גם לחפש דפוסי יסוד של מציאות באמצעות הפשטה מדעית בתקווה שנאיר על יחסינו לסדרי טבע, שמתוכם יצא המין האנושי...

עד כה מאמצינו התמקדו לא בחיפוש אחרי המציאות אלא בנזק שנעשה לסביבה הטבעית; בשנים האחרונות רבו הדיונים בנושאים כגון: התפוצצות אוכלוסין, הפרעות אקולוגיות, סכנות הטכנולוגיה. לא אדון בבעיות אלה של הסביבה <u>החיצונית</u>. אלא, אדגיש שוב את החשיבות המעשית של תכונות מסוימות <u>פנימיות</u>, אשר המין האנושי רכש בתקופת האבן ואשר עדיין פועלות בחיינו היום. הדגשה זו מוצדקת כי ערעור סביבתנו הפסיכולוגית אינו מובן די, אך הוא מסוכן לא פחות מזיהום הסביבה.
...ייתכן והערים המודרניות אינן נוחות ליחסים בין

אישיים כי הן אינן מתיישבות בצורתן הנוכחית עם הצרכים אשר נוצרו בהתפתחות החברתית של המין האנושי. יש להניח כי האדם הקדמון חי בקבוצות אחידות למדי בגודלן. הצייד אחרי חיות גדולות היה מפעל אשר חייב שיתוף וגודל מסוים, וזה הביא ליחסים חברתיים מורכבים, אך המגבלות האקולוגיות של אורח חיים של צייד הגביל את גודל הקבוצה למשאבים הטבעיים בסביבתה. עשרה גברים עם ארבעים נשים, זקנים וטף ודאי היווה מחנה מצוי ממוצע. יחידה כזאת הייתה מספיק קטנה על מנת לאפשר קשרים בין-אישיים אשר יצרו אחידות קהילתית. אולם, במקרים רבים קבוצה כזאת והמחנה שלה היוו חלק של יחידת אוכלוסין יותר גדולה (ז.א. מספר קבוצות) עם קשרי רביה ביניהם ובמרחק סביר אשר אפשר תקשורת. קביעה זו כוחה יפה גם לגבי שבטים מעטים אלו אשר קיימים עוד היום בתנאים דומים למצב הפרימיטיבי. האנתרופולוגים משתמשים במספרי הקסם 500 – 50 כדי להגדיר את טווח הגדלים השכיחים ביותר לאורח חיים של צייד ולקט.

...יש שטוענים כי הגודל האופטימלי למבנה מנהלי של חברה (עסק) מודרני דומה למחנה הקדמוני ו"קבוצת הרבייה"; בין אם הוא חלק משבט של ציידים, עיר תעשייתית, או חברה בע"מ. נראה כי האדם מתפקד טוב יותר בקבוצות של פחות מאלף וקשה לו להתייחס באופן אישי ליותר מ-12. מאז ומתמיד גם צבאות התארגנו על בסיס מספרי דומה.

במשך התפתחותו פיתח האדם דפוסים של יחסים חברתיים מתאימים לגודל ומבנה של הקבוצה בה הוא תיפקד. היחסים החברתיים משתנים (כמו היבטים אחרים של החיים – שינוי טעם וכו'). אך על אף מערכות התקשורת המתוחכמות, דפוסים אשר נוצרו לפני אלפי שנים עדיין משפיעים על גודל ומבנה של קבוצות חברתיות. כושרו הפסיכולוגי של האדם בן זמננו עדיין מותנה ע"י טווח המגעים אשר היו אפשריים בתקופת האבן.

אורחות חיים רבים ודפוסים חברתיים שונים מתיישבים עם עברנו האבולוציוני, אולם על אף שהאדם יכול לעשות ולהיות דברים רבים הוא אינו יכול להסתגל לכל דבר. ועוד: ביטוי כושרו מוגבל ע"י כוחות חברתיים...

כיוון שהאדם התפתח כבעל חי חברתי, קיים בו צורך ביולוגי להיות חלק מקבוצה ואולי אפילו להיות מזוהה עם מקום. הוא עלול לסבול מהרגשת בדידות לא רק כאשר אין לו השתייכות כזאת אלא גם כאשר החברה במקום בו הוא מתפקד היא מעבר לתפישתו.

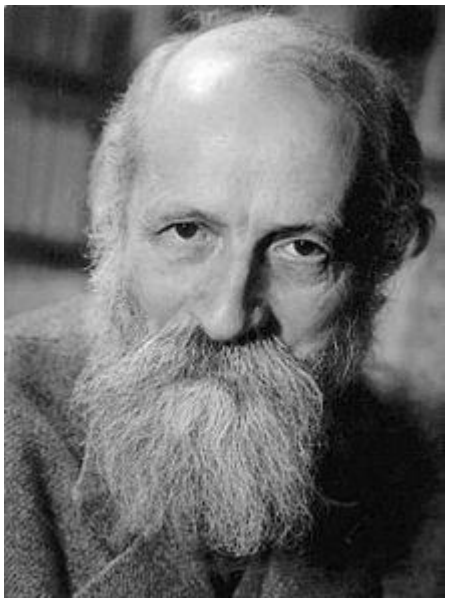

מרטין בובר (1878-1965)

אין ביכולתם של ניסיונות חולפים כגון קבוצות מגע תראפויטיות לספק את הצורך הביולוגי להיות חלק מהקהילה של בני אדם המתפקדת כאורגניזם חברתי מושלם.

קטעים מתוך:

מרטין בובר "על החברותא" **(1919)**- נתיבות באוטופיה-

ערך: א. שפירא, עם עובד, ת"א, 1983, ע. 165.

צריך לשחרר את חיי-הממש בין בני-אדם לחבריהם. דרושה תחיית העדה – תחייתם של הקהילה המקומית, של איגוד-העבודה, של חבר-הרעים, של האיגוד הרליגיוזי. כל אלה בין שנתנוונו כיום והיו כעין מכונות מסוגה של המדינה ובין שנעשו מקומות-מחבוא של צמיחה שלא בזמנה, כל אלה אשר המדינה סובלת או מסיחה דעתה מהם, צריכים להיעשות

שוב משכנות ליצורים בעלי נפש, שחיי האדמות שלהם יגיעו כאן לתכלית מילואם. כאן צריכים להתרחש חיי-האדם הציבוריים, כלומר החיים המורחבים כדי שותפות. כאן בלבד יוכלו לקום לתחיה בדמות חדשה הקישורים הפנימיים של השותפות הקמאיים: אדמה משותפת, עבודה משותפת, אורח-חיים משותף, אמונה משותפת – ארבעת יסודי-הקישור המקבילים לאום ארבעת סוגי-השותפות. לא המדינה אלא העדה בלבד תוכל להיות נושאה הראוי של קרקע שיתופית (ואין זה מונע שיהיה לכלל קנין בעלות של האדמה). לא המדינה אלא איגוד-העבודה בלבד יוכל להיות נושאו הראוי של יצור שיתופי. לא בחברה אלא בחבר-רעים בלבד יוכל לצמוח אורח-חיים חדש. לא בכנסיה אלא באחוות תוכל לשגשג אמונה חדשה.

בני-האדם המתגעגעים לחברותא, כמהים לאלוהים. הגעגועים להתקשרות אמתית מוליכים לאלוהים וכל ערגון לאלוהים עדיין אינו "הרצון לאלוהים". בני-האדם מחפשים את אלוהים ואינם מוצאים אותו כי הוא אינו "בנמצא". בני-אדם משתוקקים לרכוש להם את אלוהים, אולם אלוהים אינו רוצה למסור את עצמו לידיהם, כי הוא אינו רוצה להיות קנין: הוא שואף להתגשם במעשה. כשבני-אדם ירצו שאלוהים יהיה, אז יבנו את החברותא.

קהילה ומורשתו של עם ישראל

קטעים מתוך; אוריאל טל- **"מבני אחווה וקהילה ביהדות"**

Structures of Fellowship and Community in Judaism

Conservative Judaism, Vol. 28, No. 2, 1974

לתנועה ולמסורת היהודית – יש כוונה. אופייה זה של היהדות התגשם מתוך מצבים היסטוריים שונים באמצעות מסגרות חברתיות-תרבותיות. ארציותה של התורה מצביעה על כך שהאדם מתממש בקהילה – הן מבחינת מהותו המטאפיזית "הנברא בצלם" והן מבחינת קיומו הטבעי כיצור בעל שכל.

המסגרת שבה תהליך התפתחות האדם מתממש היא זאת שקראנו לה "אחווה וקהילה". המסגרת מתחילה עם האדם כשותף לברית עם אלוהיו, נמשך דרך המשפחה, הקהילה, העם או הלאום, וכלה בקהילת העמים.

הברית

...באמצעות הברית, צועד האדם צעד ראשון מבדידות אל העולם. הברית עם נח יוצרת את הקשר בין אלוהים לאנושות. על פי המסורת היהודית הברית שלאחר מכן בנויה בשתי צורות של החיים החברתיים-דתיים: המשפחה והעם (אחווה וקהילה).

הברית של אלוהים עם אברהם הייתה ברית עם ראש בית אב (משפחה). עם ישראל נתפש כקבוצה ייחודית אך לא בלעדית מצאצאיו של אברהם.

"והקימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדורותם לברית עולם". (בראשית ז: ז)

הקהילה

...הקהילה היא אמצעי למימוש הברית. הקהילה מרכזת את המהות החברתית של עם ישראל. הקהילה מהווה את היחד היהודי החיוני המאפשר לאדם קיום כדי שהוא יוכל לשרת את בוראו. בלעדי תנאי חיוני זה, בלעדי קיום בקהילתו הייחודית, אין היהודי יכול למלא את המצוות בין האדם וקונו ובין האדם וחברו...

בגלל תפקיד חיוני זה, לעתים נקראת הקהילה "קהילה קדושה". ברם, התואר "קדוש" מיושם בעיקר למוסדות קהילתיים - רק לעתים רחוקות לאנשים...

מחשבות בעקבות שהייה בסמר

מפי לוטם פרן פרח, חבר קיבוץ משעול, קבוצות הבחירה של המחנות העולים

התמימות והביקורתיות

כשהייתי בן נוער, בשנת שירות ובגרעין נח"ל בצבא, אנשים לא טרחו להגיד לי שאני תמים. הם פשוט הסתכלו עלי ככה ודיברו אלי ככה, ולי היה ברור שהמבט ה"מבוגרי" הזה הוא מזלזל, לא מאמין וחסר מעוף. ידעתי כבר אז שהאמונה שבליבי והערכים בהם אני מאמין הם נכונים וצודקים ולא מתאימים רק לתקופת חיים זו או אחרת. לאחר השיחרור התחלתי לשמוע בקול רם יותר את האמירות על ה"תמימות" שלי ושלנו ממנה נתפכח בעתיד. עד היום אני שומע אותם מצד אנשים שמסבירים לי שכשיהיו לנו ילדים/ נתבגר/ אנשים ירצו תואר אקדמי הכל יתפרק... (ועד היום אני נהנה להביך אותם בתור "עורך דין עם שלושה ילדים").

אבל לאט לאט אני מבין שהתמימות שאנשים מבחוץ מיחסים לי כבר אבדה, או לפחות התמעטה.

משפחת פארן פרח בקיבוץ סמר

לשם ההבהרה, במונח תמימות איני מתכוון לטיפשות או להתעלמות מהמציאות, אלא לאמונה בטוב ובוצדק ובכוחו של האדם המאמין לשנות את המציאות ולהצליח במקומות בהם אחרים איבדו את התקווה או "התפכחו" לתפישתם.

עוד מהיותי חניך בתנועת הנוער ניזונתי מהחשיבה הביקורתית. למדתי, התאמנתי ושיפרתי את כישורי הנוגעים לבחינת המניע הנסתר הנמצא מאחורי מעשיהם של אנשים ומאחורי דבריהם. למדתי לנתח את מאזן האינטרסים, להניח כי אנשים תאבי כוח נוהגים בציניות, בשכלתנות ותוך הצבת האינטרס שלהם כערך עליון והפיכת כלל האנשים לאמצעים בלבד למימושו. צריך לומר בכנות ובצער שהניתוח הביקורתי מוכיח את עצמו לא פעם ולא פעמיים. אני באמת ובתמים בטוח שביבי נתניהו יודע היטב שהטבה עם עשירי הארץ והעולם לא תוביל לחילחול כלפי מטה שייטיב את מצבה של שאר האוכלוסיה. אני באמת ובתמים מאמין שגם מי שתומך בנשק גרעיני לא עושה זאת כדי להשיג את השלום. וישנן עוד דוגמאות רבות.

העניין הוא לא שהחשיבה הביקורתית היא מוטעית, הבעיה היא שהיא נכונה ומוכיחה את עצמה.

כי אם כחלק מהניסיון שלי ליצור עולם מתוקן אני חייב להשתמש בכלים של גישה צינית לחיים, של חוסר אמונה באדם כדרך לתפיסת המציאות, של גישת חשדהו וחשדהו (זו לא טעות סופר), אז בהכרח אופן החשיבה הזה יטמע בי ויחלחל ליחסים שיש ביני ובין חברי

ובין שותפי. והנקודה הזו היא נקודה קשה ביותר בבניית חברה שיתופית שלדעתי לא התמודדתי איתה כמעט בכלל.

והכניסה של הגישה הביקורתית לתוך החיים השיתופיים ה"פנימיים" שלי להבדיל מהחיים ה"חיצוניים" מותירה לי שתי ברירות גלויות:

או שאני מתייחס באותה גישה לחברי ושותפי ובכך מפרק את בסיסי השותפות בינינו או הופך את השותפות לשותפות של אינטרסים (שאין בינה ובין שיתופיות ולא כלום).
או שאני מפתח לעצמי הזדהות מלאה איתם ורק ע"י כך שאני מעמיד אותי (ולכן גם את כל מי שאני מזוהה איתו) אל מול שאר העולם אני יכול לעשות את אותה הפרדה.

קיבוץ סמר

בקיץ האחרון אני ומשפחתי התארחנו כחודשיים בקיבוץ סמר. קיבוץ סמר מתמודד על אורח החיים השיתופי הפנימי שלו, הוא עסוק בכך רבות ובמיוחד עסוק בשאלת שימור הזהות ואורח החיים שלו לאורך זמן ובהתייחס לכך שהוא מורכב כיום ממספר "דורות" שהגיעו לקיבוץ על רקע שונה, יתכן ומתוך מטען ערכי שונה ועברו תהליכי התחנכות שונים בטרם הגיעו לקיבוץ ובתוכו. יש בקיבוץ סמר, כבכל חברה שיתופית, קשיים, מתחים, שאלות של אמון ושל אמונה. אבל להרגשתי מתוך התקופה הזו בקיבוץ סמר התמימות מושלת בכיפה. אותה תמימות של אמונה באדם באשר הוא אדם, של אמונה בכנות כוונותיו. (כמובן שפה מתחייבת ההסתייגות שלא כל האנשים כל הזמן רואים את העולם רק בדרך זו, אבל זו לפחות היתה ההרגשה שאני כבא מן החוץ הרגשתי). תמימות זו משולבת בכך שקיבוץ סמר וחבריו עסוקים יותר בבניית החברה הקיבוצית שלהם כחברה מתוקנת ויתכן שגם בבנייתה כמודל לכל החברה, ופחות בעיסוק ישיר בשינוי החברה הישראלית. לתחושתי פעולה זו אינה נובעת מתוך רצון להתבדל מהחברה אלא מתוך בחירה להשקיע קודם כל בבניית דגם מתוקן לחברה שיתופית.

מתוך החודשיים הללו יצאתי בעיקר עם שאלות:

האם אכן יש סתירה הכרחית בין התמימות והביקורתיות?

אם יש סתירה שכזו, האם אני יכול לוותר על אחת מהשתיים? האם המעשה יכול להיות שלם בלי אחת מהן? והאם הוא יכול להיות שלם עם שתיהן יחד?

כאמור, אלו שאלות בלבד, את התשובות יהיה עלי למצוא בעצמי, אבל התובנה עצמה נראית לי ככלי רב משמעות בהמשך בניית החברה שלי ומעשה תיקון העולם בו אני לוקח חלק.

לסיכום חשוב לי מאד להודות לחברי קיבוץ סמר שקיבלו במאור פנים אותי ואת משפחתי והיוו לנו בית חם ואוהב בתקופה זו. אני מאחל להם הצלחה רבה במפעלם ובהתמודדות עם הדילמות והקשיים העומדים בפניהם.

קטע מספרו של יואל דורקם

עצמאות בטרם עת

ישנם רגעים בחיי ילד - אינני יודע אם בחיי כל ילד, או אולי רק בילדים אחדים - שנחרטים עמוק במאגרי הזיכרון, ומהווים תמרור במעבר מילדות לבגרות. אחד מאותם רגעים התחולל כאשר הופרדתי מהורי בתחנת המשטרה של Figueras. שוו בנפשכם: ילד בן 12 בארץ זרה לא מוכרת, מוקף שוטרים שאינו מכיר את שפתם, זוכר את כל סיפורי הזוועות ממלחמת האזרחים האכזרית; נותר ללא הורים, בתחושה שלא יזכה עוד לראותם לעולמי עד.

מאחר שהקמנו מהומה קטנה בעת ההפרדה - נאחזנו יחדיו וזעקנו את אימת הרגע, כך שהשוטרים נאלצו לתלוש אותנו תוך הפעלת כוח די מרובה - הושלכתי לתא בידוד קטן, ובו ספסל אבן. אני עוד זוכר בדיוק נמרץ את צורתו של הספסל, היה בו מין קיפול מעוגל, מותאם לצורת הגוף בישיבה. אבל, אני שכבתי לאורכו והתקפלתי בצורת עוּבר, כדי לסחוט מעט חום מהגוף, והעיגול מנע ממני ליפול.

לא היה ברשותי כל מטען, רק הבגדים שלגופי, וכמובן שאיש לא דאג לי, ולוּ לשמיכה אחת מסכנה ועלובה. חשבתי בלבי, כיצד ייתכן להותיר ילד לבדו בתנאים כאלה, אך ככל שחלפו השעות, חלפו גם ציפיותי. לבסוף, ירדה עלי תחושת נטישה וייאוש, נרדמתי תוך כדי בכי, וישנתי שינה טרופה, מתעורר לסירוגין מדי פעם בפעם בתא הקפוא, המואר בנורה חיוורת. ניסיתי להתכרבל בתוך עצמי, להפיק מעט חום מתוך גופי הדואב, אך ללא הצלחה. במשך שנים לאחר אותו ליל אימים, די היה לי להיזכר בספסל האבן שבתא, כדי לחוש מחנק בגרוני ודמעות במצב הכן בעיניים.

איך שהוא חלף לו הלילה, בבוקר נשלפתי מהתא וקיבלתי משהו הדומה לארוחת בוקר, בחברת עצורים אחדים, שעל פי המראה שלהם לא הייתם רוצים לפגוש אותם במקום נידח בלילה חשוך, שלא לדבר על הריח.

שוטר אחד בישר לי בצרפתית עילגת שאני עומד בפני העברה לבית יתומים בעיר הסמוכה Gerona. מובן שהגדרת יעד שכזו לא תרמה במיוחד לשיפור מצב רוחי.

כך הגעתי ביום סתיו אל משכני החדש למשך החודשים הבאים - מבנה די עתיק בפאתי העיר ג'רונה, בה התקיימה כמה מאות שנים קודם לכן קהילה יהודית משגשגת, ואולי, אולי היא שהקימה אותו בית היתומים?

מכל מקום, כעת היה זה מוסד נוצרי טהור, כאשר צוות העובדים היה מורכב בעיקר מנזירות. רוב הילדים היו בגילאי 10-17, והיו בהם עבריינים צעירים. פגשתי כמה ילדים יהודים, פליטים כמוני, אבל הם היו בני משפחות דתיות, ועיקר דאגתם היה כיצד להתגונן בפני ניסיונות שמד, אמיתיים או מדומים. אני, מצדי, הייתי די מסוקרן מצורת הפולחן הנוצרי, ולא הפריע לי להשתתף בתפילת הבוקר, אליה הגיעו כל ילדי המוסד. כך גם שמחתי כאשר "כומר הבית" פנה אלי בצרפתית, והתעניין בפרטי מוצאי והמסע שהביא אותי למקום הזה. ודאי היה זה חלק מתפקידו, אך בנוסף לכך חשתי באיכפתיות אמיתית שלו, וברצון כן לעזור. וכך נולדה ביני ובינו מעין ידידות בזעיר אנפין, שנמשכה לאורך שנים, גם לאחר שעברנו למדריד, ואפילו לאחר עלייתנו ארצה.

בינתיים, דאגתי העיקרית הייתה, לבד מרעב מתמיד שנבע מה- "דיאטה" שבתפריט (ארוחת הבוקר, למשל, הורכבה מפרוסת לחם אחת ועליה מיני-סרדין, דייסה תפלה בלתי מזוהה, וכוס משקה שהתיימר להיות קקאו); לדעת מה עלה בגורל הורי, והיכן הם נמצאים. הסתבר, שאבא נשלח למחנה ריכוז בחבל הבאסקים, מקום שנקרא מירנדה דל אברו; ואילו אימא נמצאת כאן, בג'רונה, בכלא נשים. באמצעות הכומר פרנדו התאפשר לי לבקר אצל אימא, ומצאתי אותה חולה ותשושה. הסתבר שהיא נתקפה בדיזנטריה, אינה מסוגלת לאכול את מזון הכלא, ומאידך גיסא - אין ברשותה כסף לקנייה פרטית, באשר כל המזומנים שלנו הוחרמו בעת המעצר.

מייד נזכרתי בכך שטרם יציאתנו מצרפת הוחבאו בשרוול המעיל שלי אי אלו שטרות של דולרים, למקרי חירום. ביקשתי מהכומר לפרוע אותם שטרות לפזטות (אגב, עבירה חמורה במשטרו של פרנקו, הכרוכה בסיכון לא קטן, כפי שנודע לי ברבות הימים), ולהעביר את הסכום לאימא. אפשר לקבוע בסבירות גבוהה שכסף זה הציל את חייה, באשר נתאפשר לה לקנות מזון מתאים למצבה.

יד טבנקין
סמינר אפעל
רמת אפעל
52960 ישראל

קול

http://www.communa.org.il